

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

«*вересня*» 2021 р.

ОСНОВИ ЕТИКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності: 033 філософія
освітньо-професійна програма: Європейські філософські студії і креативні
індустрії

Укладач: Чайка І.Ю., д.філос.н., доцент, професор кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії та
управління
Протокол № 1 від “26” серпня 2021 р.

Завідувач кафедри соціальної філософії та
управління

Т.І. Бутченко
Т.І. Бутченко

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління
Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
Н.В. Горло
Н.В. Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

О.В. Миченко
(підпис)

О.В. Миченко
(ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03 – Гуманітарні науки	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки освітньої програми	
Спеціальність 033 філософія	Загальна кількість годин – 120	Семестр:	
		2 -й	-
Освітньо-професійна програма Європейські філософські студії і креативні індустрії	Змістових модулів – 6	Лекції	
		32 год.	-
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Практичні	
		32 год.	-
		Самостійна робота	
		56 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи етики» є ознайомлення студентів із сутністю етичних концепцій та особливостей інтерпретації етичної проблематики на різних етапах розвитку філософської думки, засвоєння основних понять та категорій етики.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи етики» є: засвоєння найважливіших понять і категорій етики, які були створені протягом історії розвитку філософської думки; ознайомлення з тлумаченням етичної проблематики у різних філософських течіях, школах, напрямках.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знати:

1. основні етапи становлення етики й основні етичні теорії
2. основні поняття етики, її принципи і норми.

вміти:

1. аналізувати основні сучасні етичні теорії і проблеми;
2. аналізувати різні етичні теорії, поняття, норми, принципи;
3. обґрунтувати значимість загальнолюдських ціннісних орієнтацій.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.	Опитування на практичних заняттях
ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	Відповіді на практичних заняттях Написання есе
ЗК12. Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).	Відповіді на практичних заняттях Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
СК12. Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності.	Розробка презентації до ІДЗ Усний захист
СК14. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.	Участь у практичних заняттях
РН08. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру
РН14. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Основи етики» тісно пов'язаний з багатьма дисциплінами, сприяє засвоєнню на високому рівні багатьох філософських курсів, оскільки дає уявлення про фундаментальні положення етики, як частини філософії і світоглядного орієнтиру. Особливе значення курс «Основи етики» має для розуміння специфіки таких дисциплін, як «Рефлексивні студії європейських ціннісних систем», «Філософія європейської освіти», «Конструювання смислів в ідеологічній діяльності» тощо.

Разом із цими дисциплінами «Основи етики» для студентів-філософів варто розглядати як складову частину процесу формування світоглядної культури майбутніх фахівців та формування досвідчених, кваліфікованих бакалаврів філософії, здатних працювати у різних галузях сучасної філософської та суспільствознавчої науки та практики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи етичних знань

Тема 1. Предмет, завдання та основні підходи. Взаємозв'язок етики з іншими науками.

Методологічні принципи етики. Джерела і способи добування етикою емпіричного матеріалу. Мова етики і її співвідношення з мовою моралі. Етика як практична філософія. Різні підходи до виникнення моралі, предмету етики. Основні етичні проблеми і способи рішення. Структура, основні розділи етики. Місце етики в системі філософського знання, інших наук. Етика як мистецтво життя.

Тема 2. Різноманітність моралі та єдність етики.

Мораль, етика – сходи пізнання, сфери морального життя людини й суспільства. Етика як практична філософія і філософія життя. Суб'єктивне і об'єктивне в моралі. Золоте правило моральності як вираз її специфіки. Особливості морального закону. Категоричний імператив І.Канта і співвідношення його із золотим правилом моральності.

Змістовий модуль 2. У витоків етичних ідей.

Тема 1. Основні етапи становлення етики. Загальна характеристика.

Зародження етичної думки в давнину. Етична думка Античності. Особливості сприйняття етичного в епоху Середньовіччя. Етична думка епохи Відродження. Етична думка новітньої доби: погляди еволюціоністів, структуралістів, марксистів. Теорії «людини маси». Модернізм та постмодернізм як моделі етичного сприйняття.

Тема 2. Антична етика як вчення про чесноти характеру та Найвищі блага.

Софісти, Сократ, Платон, Епікур, кіники, киренаїки, стоїки про добродішність і найвище благо. Критика Аристотелем у «Нікомаховій етиці» поняття добродішності і блага в попередніх та сучасних йому вченнях. Визначення Аристотелем чеснот. Зв'язок з характером, знанням, вчинками. Добродішність як якість особистості. Добродішність як середина у пристрастях, вчинках, здібностях вчиняти правильно. Загальна характеристика чеснот.

Змістовий модуль 3. Мораль

Тема 5. Сутність, особливість моралі як предмета етики.

Мораль як ціннісне становлення людини до самої себе, як внутрішній само регулятор поведінки людини. Совість. Мораль не почуття, розум. Свобода волі. Благо як найвища цінність. Мораль як форма соціальних відношень, як обов'язку. Обов'язок. Відповідальність. Імперативність, нормативність,

оцінювання. Поняття «правильності» вчинку. Золоте правило моральності. Моральний закон. Співвідношення поміж ЗЛН та категоричним імперативом І. Канта.

Тема 6. Мораль та інші форми суспільного життя. Головні соціальні функції моралі

Походження і сутність моралі, її роль у житті суспільства і людини. Основні етапи історичного розвитку моралі. Властивості моралі як специфічної форми суспільних відносин. Мораль у системі соціальних цінностей. Гуманістичний зміст моралі. Основні функції моралі: ціннісно-нормативна, регулятивна, комунікативна, світоглядна, виховна. Структура моралі. Моральна свідомість і моральна практика. Специфіка моральної свідомості. Основні елементи моральної свідомості: моральні почуття, норми, принципи, поняття, ідеали, моральна воля. Взаємозв'язок моральної свідомості, діяльності, взаємовідносин.

Змістовий модуль 4. Теорія етики

Тема 1. Основні поняття і категорії етики.

Ціннісний характер моральної свідомості. Ієрархія цінностей. Ідеал. Ціннісний зміст добра і зла. Співвідношення з поняттям блага. Добра воля. Імперативність моралі. Співвідношення ціннісного і нормативного в моралі. Обов'язок і сумління. Гуманістичне і авторитарне сумління. Свобода. Поняття свободної причинності у Канта. Свобода і відповідальність. “Втеча від свободи”. Чесноти і вади. Щастя і суть життя.

Тема 2. Християнська етика. Історія та сучасність.

Доброчинність як предмет античної етики. Етичні погляди Середньовіччя. Теологічне обґрунтування моралі. Християнська етика любові та милосердя. Теоцентризм. Бог як моральний абсолют. Від справедливості до милосердя. Поняття миру, добра, зла, свободи волі, гріха, спасіння в етиці Августина Аврелія. Розум та віра. Найвище благо та чесноти. Сучасні християнські погляди.

Змістовий модуль 5. Проблема моральності: від Канта до Бенґама.

Тема 1. Етика І. Канта.

Філософсько–методологічні погляди І. Канта. Метафізичне обґрунтування. Априоризм. Формалізм. Ідеалізм. Догматизм. «Абсолютність моралі» доброї волі. Категоричний імператив. Основні формулювання. Розум. Обов'язок. Практичний розум. Постулати практичного розуму. Бог. Свобода. Безсмертя душі. Негативна та позитивна свобода. Свобода як спонтанна причинність. Роль моральності в житті розумної людини та суспільства.

Тема 2. Етика утилітаризму. Деонтологічний та утилітаристський підхід в сучасній етиці.

Поняття загального блага. Щастя, користі і честі, справедливості в етиці Мілля. Перший і другий рівень для розуміння структури моральності. Критерії моральної оцінки.

Змістовий модуль 6. Парадокси етичних вчень ХХ століття.

Тема 11. Етика Фрідріха Ніцше. Переоцінка наявних моральних цінностей.

«Філософія життя» і ірраціоналізм. Основні праці Ф. Ніцше. Нігілізм. Переоцінка наявних моральних цінностей. Питання добра і зла, сорому, справедливості. Етичний моралізм. «Сильна людина», «надлюдина», «інший». Історія моралі. Критерії моральності. Зріла особистість. Критика традиційної моралі, моральності. Зріла особистість. Критика традиційної моралі, релігійної моралі. Непослідовність етичної позиції Ніцше.

Тема 12. Сучасні етичні теорії.

Гуманістична етика Е. Фрома. Етика ненасильства. Етика благоговіння перед життям.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години				Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	12	6		6		3		7	4	11
2	15	8	4		4		7		7	4	11
3	15	8	4		4		7		7	3	10
4	15	12	6		6		3		7	3	10
5	15	12	6		6		3		6	3	9
6	15	12	6		6		3		6	3	9
Усього за змістові модулі	90	64	32		32		26		40	20	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40
Загалом			120							100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Предмет, завдання та основні підходи. Взаємозв'язок етики з іншими науками	4	
1	Різноманітність моралі та єдність етики.	2	
2	Основні етапи становлення етики. Загальна характеристика	2	
2	Антична етика як вчення про чесноти характеру та Найвищі блага.	2	
3	Сутність, особливість моралі як предмета етики	2	
3	Мораль та інші форми суспільного життя. Головні соціальні функції моралі	2	
4	Основні поняття і категорії етики.	4	

4	Християнська етика. Історія та сучасність	2	
5	Етика І.Канта	4	
5	Етика утилітаризму. Деонтологічний та утилітаристський підхід в сучасній етиці.	2	
6	Етика Фрідріха Ніцше. Переоцінка наявних моральних цінностей.	4	
6	Сучасні етичні теорії.	2	
Разом		32	...

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Предмет, завдання та основні підходи. Взаємозв'язок етики з іншими науками	4	
1	Різноманітність моралі та єдність етики.	2	
2	Основні етапи становлення етики. Загальна характеристика	2	...
2	Антична етика як вчення про чесноти характеру та Найвищі блага.	2	
3	Сутність, особливість моралі як предмета етики	2	
3	Мораль та інші форми суспільного життя. Головні соціальні функції моралі	2	
4	Основні поняття і категорії етики.	4	
4	Християнська етика. Історія та сучасність	2	
5	Етика І.Канта	4	
5	Етика утилітаризму. Деонтологічний та утилітаристський підхід в сучасній етиці.	2	
6	Етика Фрідріха Ніцше. Переоцінка наявних моральних цінностей.	4	
6	Сучасні етичні теорії.	2	
Разом		32	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – Відповідь на практичному занятті. Виконання тесту	Питання для підготовки: Практичне заняття 1 1. Мораль, етика – сходи пізнання, сфери морального життя людини й суспільства. 2. Етика як практична філософія і філософія життя. 3. Суб'єктивне і об'єктивне в моралі. Практичне заняття 2	3 бали - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування	7

		<p>1.Золоте правило моральності як вираз її специфіки.</p> <p>2.Особливості морального закону.</p> <p>Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759</p>	<p>власної авторської позиції;</p> <p>2 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;</p> <p>1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел.</p> <p>Тест: мах 1 бал</p>	
<p>Практичне завдання - написання есе</p>		<p><i>Есе складається з таких структурних елементів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. <p><i>Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i></p>	<p>4 бали – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p> <p>3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор</p>	<p>4</p>

			<p>демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p>	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2	-	-	11

2	Теоретичне завдання – Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки: Практичне заняття 1. 1.Зародження етичної думки в давнину. Етична думка Античності. 2.Особливості сприйняття етичного в епоху Середньовіччя. 3.Етична думка епохи Відродження. 4. Етична думка новітньої доби Практичне заняття 2. 1. Софісти, Сократ, Платон, Епікур, кіники, киренаїки, стоїки про добродієність і вище благо. 2.Визначення Аристотелем чеснот. Зв'язок з характером, знанням, вчинками. 3.Добродієність як середина у пристрастях, вчинках, здібностях вчиняти правильно. 4.Загальна характеристика чеснот Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759	3 бали - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 2 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел. Тест: max 1 бал	7
	Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів	4 бали – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні,	4

		<p><i>(«по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i></p>	<p>синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p> <p>3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;</p> <p>2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є</p>	
--	--	--	---	--

			оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2	-	-	11
3	Теоретичне завдання – Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки: Практичне заняття 1 1.Етика – філософська наука про мораль. 2.Генеza, сутність та функції моралі. 3.Структура моралі Практичне заняття 2 1.Основні етапи історичного розвитку моралі. 2.Властивості моралі як специфічної форми суспільних відносин. 3.Мораль у системі соціальних цінностей. 4.Гуманістичний зміст моралі. 5.Основні функції моралі Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759	3 бали - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 2 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабка знання теоретичних джерел. Тест: max 1 бал	7
	Практичне завдання – Написання есе	<i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що	3 бали – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні	3

		<p>підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</p>	<p>точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності. 2 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності; 1 бал - обрана тема</p>	
--	--	--	---	--

			є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.	
Усього за ЗМЗ контр. заходів	2	-	-	10
4	Теоретичне завдання – Відповідь на практичному занятті Виконання тесту	Питання для підготовки: Практичне заняття 1. 1.Ціннісний характер моральної свідомості. 2.Ієрархія цінностей. 3.Ідеал. 4.Ціннісний зміст добра і зла. Практичне заняття 2. 1.Теологічне обґрунтування моралі. 2.Християнська етика любові та милосердя. 3.Бог як моральний абсолют. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759	3 бали - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 2 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 1 бал -	7

			поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел. Тест: мах 1 бал	
Практичне завдання – Написання есе	<p><i>Есе складається з таких структурних елементів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. <p><i>Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i></p>	<p>3 бали – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p> <p>2 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою;</p>	3	

			<p>відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;</p> <p>1 бал - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням;</p> <p>присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p>	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2	-	-	10
5	<p>Теоретичне завдання – Відповідь на практичному занятті</p> <p>Виконання тесту</p>	<p>Питання для підготовки:</p> <p>Практичне заняття 1</p> <p>1.Філософсько – методологічні погляди І. Канта.</p> <p>2.Метафізичне обґрунтування.</p> <p>3.Категоричний імператив.</p> <p>Практичне заняття 2</p> <p>1.Поняття загального блага, щастя, користі і честі, справедливості в етиці Мілля.</p>	<p>3 бали - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської</p>	6

		<p>2. Критерії моральної оцінки.</p> <p>3. Етика Бентама</p> <p>Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759</p>	<p>позиції;</p> <p>2 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;</p> <p>1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел.</p> <p>Тест: мах 1 бал</p>	
	<p>Практичне завдання – Написання есе</p>	<p><i>Есе складається з таких структурних елементів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. <p><i>Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</i></p>	<p>3 бали – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p> <p>2 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор</p>	<p>3</p>

			<p>демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;</p> <p>1 бал - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p>	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			9

<p>6</p>	<p>Теоретичне завдання – Відповідь на практичному занятті Виконання тесту</p>	<p>Питання для підготовки: Практичне заняття 1 1.Переоцінка наявних моральних цінностей в творах Ніцше 2. Питання добра і зла, сорому, справедливості. 3.«Сильна людина», «надлюдина», «інший». Практичне заняття 2 1.Гуманістична етика Е. Фрома. 2. Етика ненасильства. 3.Етика благоговіння перед життям. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759</p>	<p>3 бали - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції; 2 бали - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 1 бал - поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел. Тест: max 1 бал</p>	<p>6</p>
	<p>Практичне завдання – Написання есе</p>	<p><i>Есе складається з таких структурних елементів:</i> - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів</p>	<p>3 бали – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні,</p>	<p>3</p>

		<p>(«по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.</p>	<p>синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності.</p> <p>2 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;</p> <p>1 бал - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є</p>	
--	--	---	--	--

			оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.	
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			9
Усього за змістові модулі контр. заходів	12	-	-	60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – відповідь на питання білету, екзаменаційний тест	Перелік питань до екзамену https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759 Екзаменаційний тест https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759	Кількість питань на які надано повну змістовну відповідь (1 питання –10 балів) – усього 2 питання Екзаменаційний тест – 5 питань (1 питання – 2 бали)	30
	Практичне завдання – екзаменаційне есе	Написання есе https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10759	Есе – 10 балів	10
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Доброносова Ю. Д. Етика: Навчальний посібник. Київ : НТУ, 2015. 156 с.
2. Етика: навч. посіб. за ред. В. О. Лозового. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 223 с.
3. Етика та естетика: навч. посібник / за ред. В. Л. Петрушенка. Львів: «Новий світ-2000», 2011. 308 с.
4. Малахов В. Етика: навч. посібник / В. А. Малахов. Київ : Либідь, 2005. 304 с.
5. Тофтун М. Г. Етика: підручник. Київ : Академія, 2011. 437 с.

Додаткова:

1. Апресян Р. Г. Этика : учебник. Москва : Кнорус, 2017. 356 с.
2. Аристотель Никомахова этика. Москва : Мысль. 1983. Соч. в 4 т. Т. 4. 640 с.
3. Кант И. Лекции по этике. Москва : Республика. 2000. 357 с.
4. Кьеркегор С. Страх и трепет. Москва : Республика. 1993. 245 с.
5. Лосский Н.О. Условия абсолютного добра. Москва : ИПЛ. 1991. 128 с.
6. Этика та естетика: навч. посібник / за ред. М. П. Гетьманчука. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 320 с.
7. Мишаткина Т.В., Яскевич. Я. С. Этика: учеб. пособие. Минск: Вышэйшая школа, 2017. 334 с.
8. Мовчан В. С. Історія і теорія етики: курс лекцій. Дрогобич Коло, 2003. 508 с.
9. Мовчан В. С. Этика: навч. посібник / В. С. Мовчан. Київ : Знання, 2007. 307 с.
10. Памятники этической мысли на Украине XVII-первой половины XVIII столетия. Этика в Киево – Могилянской Академии. Киев : Наукова думка. 1987. 456 с.
11. Сартр Ж-П. Экзистенциализм – это гуманизм. В сб. Сумерки богов. Москва : Мысль. 1989. С. 3-42.
12. Соловьёв В.С. Оправдание добра. Соч. в 2х т. Т. 1. Москва : Мысль, 1989. С. 45-78.
13. Спиноза Б. Этика. Київ : Мультимедійне вид-во Стрельбицького. 2015. 300 с.
14. Татаркевич В. О счастье и совершенстве человека. М.: Прогресс, 1981. 342 с.
15. Франк С.Л. Смысл жизни. *Вопросы философии* 1990. № 6. С. 78-91.
16. Фромм Э. Человек для себя. Минск. Коллегиум. 1992. 387 с.
17. Фромм Э. Бегство от свободы. М.: Прогресс, 1990. 232 с.
18. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. Москва : Прогресс. 1992. 575 с.
19. Sahn S. M., Markie P. Ethics: History, Theory, and Contemporary Issues. Oxford : Oxford University Press, 2019. 976 p.
20. Driver J. Ethics: The Fundamentals. Malden, MA: Blackwell, 2007. 186 p.

Інформаційні джерела:

1. Американська бібліотека НаУКМА. URL : <http://www.library.ukma.kiev.ua/amer>.
2. Бібліотека «Золотая философия». URL : <http://philosophy.allru.net>.
3. Бібліотека Конгресу США. URL : <http://www.loc.gov>.
4. Британська бібліотека. URL : <http://www.bl.uk>.
5. Європейська цифрова бібліотека (Europeana). URL : <http://dev.europeana.eu>.
6. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua>.
7. Національна бібліотека Франції. URL : <http://www.bnf.fr>.
8. Німецька національна бібліотека. URL : <http://www.d-nd.de>.
9. Підручники з етики. URL : http://pidruchniki.ws/etika_ta_estetika/.
10. Портал «Філософія online». URL : <http://phenomen.ru>.
11. Філософський портал. URL : <http://www.philosophy.ru>.
12. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL : <http://plato.stanford.edu>.
13. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP). URL : <http://www.iep.utm>.